

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

УДК 378.147 : 615.825 : 796

О. В. Базильчук,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
(Хмельницький національний університет)
oleg.bazylchuk@gmail.com

Л. П. Сущенко,

доктор педагогічних наук, професор
(Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова)

ХАРАКТЕРИСТИКА ІТАЛІЙСЬКОГО ДОСВІДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Анотація

Стаття присвячена проблемі професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії в провідних вищих навчальних закладах Італії. Визначено перелік італійських університетів, які проводять підготовку бакалаврів фізичної терапії. Проаналізовано основні підходи до системи підготовки професійних кадрів з фізичної терапії в Італії. Проведено аналіз навчальних планів підготовки бакалаврів фізичної терапії у вищих навчальних закладах цієї країни. Висвітлено основні відмінності між системами підготовки фізичних терапевтів у Італії та Україні.

Ключові слова: зарубіжний досвід, професійна підготовка, майбутні фахівці з фізичної терапії, вищі навчальні заклади.

Summary

The article is devoted to the problem of professional training of future specialists in physical therapy in leading Italian higher education institutions. A list of Italian universities that provide undergraduate physical therapy training is defined. The basic approaches to the system of training of professional personnel on physical therapy in Italy are analyzed. The analysis of the curricula for the preparation of bachelors of physical therapy in higher educational institutions of this country is carried out. The main differences between the systems of training physical therapists in Italy and Ukraine are highlighted.

Key words: foreign experience, professional training, future specialists in physical therapy, higher educational establishments.

Постановка проблеми. Потреба в принципово новому поколінні кадрів з вищою освітою в Україні, які відповідатимуть вимогам внутрішнього та зовнішнього ринків праці обумовлено прагненням країни увійти в міжнародний освітній простір, що, у свою чергу, вказують на необхідність суттєвої модифікації організації та змісту вищої освіти в нашій країні.

Слід вказати на те, що в Україні до 2016 року професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної терапії (на той час фізичної реабілітації) продовжувала здійснюватися в галузі фізичного виховання та спорту. На сьогоднішній день професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної терапії перенесена з галузі знань 0102 “Фізичне виховання, спорт та здоров’я людини” у галузь знань 22 “Охорона здоров’я”, що визначає новий напрям її розвитку в структурі підготовки фахівців у цій галузі в Україні.

Вважаємо, що професійну підготовку майбутніх фахівців з фізичної терапії необхідно розглядати з позицій сьогодення, у призмі сучасних тенденцій

реформування вищої школи в Україні та з урахуванням закордонного досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії у вищих навчальних закладах країн Європи.

Аналіз досліджень і публікацій. Аналіз науково-методичної та спеціальної літератури свідчить, що науковці (Г. Арделеан, Н. Белікова, С. Гук, Ю. Лянной, Л. Сущенко, та ін.) досліджували організаційно-методичні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії (фізичної реабілітації) у вищих навчальних закладах таких країн Європи, як Велика Британія, Польща, Австрія, Нідерланди, Латвія, Литва, Румунія.

З огляду на фрагментарність досліджень у цьому напрямку вважаємо доцільним значно розширити коло європейських країн з метою вивчення їх передового досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії у вищих навчальних закладах.

Мета статті – провести порівняльний аналіз структури і змісту професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії у вищих навчальних закладах України та Італії.

У своїх наукових працях А. Герцик привертає свою увагу до того, що фізична терапія (фізична реабілітація) є професією галузі охорони здоров'я, яка спрямована на зміцнення здоров'я, запобігання фізичної неповносправності, оцінку стану й реабілітацію пацієнтів з больовим синдромом, хворобою чи травмою, та лікуванням без застосування медикаментозних, хірургічних або радіологічних засобів з використанням фізичних терапевтичних засобів [1, с. 3].

Згідно закону України “Про вищу освіту” професійна підготовка фізичних терапевтів у більшості ВНЗ України складається з трьох рівнів:

- перший (бакалаврський) – ступінь бакалавра з терміном навчання 3 роки і 10 місяців з обсягом програми у 180-240 кредитів ЄКТС;
- другий (магістерський) – ступінь магістра здобувається за освітньо-професійною або за освітньо-науковою програмою. Обсяг освітньо-професійної програми підготовки магістра становить 90-120 кредитів ЄКТС, обсяг освітньо-наукової програми – 120 кредитів ЄКТС.;
- третій (освітньо-науковий) – нормативний строк підготовки доктора філософії в аспірантурі становить чотири роки. Обсяг освітньої складової освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії становить 30-60 кредитів ЄКТС.

Структура вищої освіти в Італії схожа з українською і складається також з трьох рівнів [2]:

- перший рівень Corsi di Diploma Universitario є аналогом ступеня бакалавра. До недавнього часу програма освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра була розрахована на чотири роки, потім була скорочена до трьох років навчання. Перші три роки навчання в італійських вищих навчальних закладах включають у себе значний обсяг теоретичних курсів, виробничу практику і семестрові іспити;
- другий рівень Corsi di Laurea триває від двох до трьох років і є еквівалентним ступеню “магістр”. Зазвичай в магістратуру надходять після завершення відповідного рівня бакалавра. Навчання в магістратурі спрямовано на поглиблення здобутих раніше навичок та отримання дослідницького або професійного досвіду;

• третій рівень вищої освіти в Італії Corsi di Dottorato di Ricerca i Corsi di Perfezionamento відповідає європейському ступеню PhD і спрямований на володіння дослідницькою програмою вищого рівня. Після його завершення випускникам присуджується ступінь доктора наук (Dottore), який вважається академічним і необхідний тільки тим, хто планує викладати у вищому навчальному закладі.

Помітною відмінністю системи освіти в Італії є відсутність фіксованих освітніх програм. Студенти, які навчаються в італійських вищих навчальних закладах, формують для себе графіки занять та іспитів. Безсумнівно, існують і лекції та практичні заняття, але при цьому студенти мають можливість самостійно вибирати, у якого викладача навчатися і що саме вивчати. Подібна свобода студентів спрямована на зацікавленість студентів до вивчення обраних дисциплін.

Підготовка бакалаврів з фізичної терапії у Римському університеті Ла Сапієнца (Sapienza University of Rome) проводиться на факультеті медицини і психології (Medicina e Psicologia) [3] (рис. 1).

Програма навчання розрахована на три роки. До структури програми першого року навчання включені сім циклів дисциплін: перший цикл: Вступні дисципліни (“Медична статистика”, “Гігієна”, “Інформатика”, “Медична фізика”) обсягом 6 кредитів ECTS; другий цикл: Анатомо-фізіологічні основи організму людини (“Анатомія людини”, “Загальна педагогіка”, “Гістологія”, “Фізіологія людини”) обсягом 5 кредитів ECTS; третій цикл: Біомедичні науки (“Медична генетика”, “Біохімія”, “Прикладна біологія”, “Загальна психологія”) обсягом 5 кредитів ECTS; четвертий цикл: Патологічні основи захворювань (“Загальна патологія”, “Клінічна біохімія”, “Клінічна патологія”)

◀ Fisioterapia (abilitante alla professione sanitaria di Fisioterapista) Roma Azienda Ospedaliera Sant'Andrea - Insegnamenti

Рис. 1. Фрагмент сторінки web-сайту Римського університету Ла Сапієнца (Sapienza University of Rome)

обсягом 5 кредитів ECTS; п'ятий цикл: Загальна методика реабілітації (“Неврологія – Анатомія”, “Неврологія – фізіологія”, “Методологія реабілітації”, “Медицина фізичної реабілітації”, “Сестринська справа і методи психоневрологічної реабілітації”, “Ортопедія – анатомія”) обсягом 11 кредитів ECTS; шостий цикл: Вивчення іноземної мови обсягом 3 кредити ECTS;

інтернатура 15 кредитів ECTS. Загалом за перший рік навчання студенти вивчають 22 дисципліни загальним обсягом 50 кредитів ECTS.

До структури програми другого року навчання включено шість циклів дисциплін і цикл інтернатури: перший цикл – Реабілітація в неврології (“Неврологія”, “Неврологія у невідкладних станах”, “Прикладні медичні технічні науки”, “Сестринська справа і методи реабілітації в неврології”, “Медична фізика і реабілітація”) загальним обсягом 5 кредитів ECTS; другий цикл – Реабілітація в ортопедії (“Сестринська справа і методи нейропсихіатричної реабілітації”, “Захворювання опорно-рухового апарату”, “Медична фізика і реабілітація”, “Ревматологія”) загальним обсягом 5 кредитів ECTS; третій цикл – Реабілітація в педіатрії (“Основи педіатрії”, “Дитяча нейропсихіатрія”, “Дитяча хірургія”, “Дитяча ортопедична хірургія”, “Психологія розвитку”) загальним обсягом 6 кредитів ECTS; четвертий цикл – Реабілітація в травматології (“Захворювання опорно-рухового апарату – верхні кінцівки”, “Захворювання опорно-рухового апарату – нижні кінцівки”, “Ортопедична реабілітація”, “Інфекційні захворювання”, “Медицина фізичної реабілітації”) загальним обсягом 6 кредитів ECTS; п'ятий цикл – “Реабілітація та паліативна допомога в геріатрії” (“Неврологія”, “Внутрішні захворювання”, “Загальний догляд за хворими”, “Медична онкологія”, “Захворювання шкіри”) загальним обсягом 6 кредитів ECTS; шостий цикл – Реабілітація у нейротравматології (“Нейрорадіологія”, “Неврологія”, “Нейрохірургія”, “Медицина фізичної реабілітації”) загальним обсягом 6 кредитів ECTS; інтернатура 20 кредитів ECTS. Упродовж другого року навчання студенти вивчають 28 дисциплін загальним обсягом 34 кредити ECTS і 20 кредитів ECTS інтернатури.

До структури програми третього року навчання включені п'ять циклів дисциплін і цикл інтернатури: перший цикл – Науки про профілактику (“Гігієна”, “Невідкладна медична допомога”, “Судмедекспертиза”, “Діагностична візуалізація”, “Мікробіологія”) загальним обсягом 5 кредитів ECTS; другий цикл – Перша допомога (“Внутрішні захворювання”, “Загальна хірургія”, “Анестезіологія”, “Фармакологія”) загальним обсягом 5 кредитів ECTS; третій цикл – Реабілітація у спеціальних напрямках (“Серцево-судинні захворювання”, “Гастроентерологія”, “Урологія”, “Захворювання органів дихання”) загальним обсягом 5 кредитів ECTS; четвертий цикл – Управління охороною здоров'я (“Психологія праці та організацій”, “Організація бізнесу”, “Адміністративне право”, “Загальна соціологія”) загальним обсягом 5 кредитів ECTS; п'ятий цикл – Реабілітація в післяопераційний період (“Загальна хірургія”, “Пластична хірургія”, “Торакальна хірургія”, “Серцево-судинна хірургія”, “Комп'ютерні системи обробки інформації”, “Гінекологія і акушерство”, “Реабілітація дихальної системи”, “Щелепно-лицева хірургія”) загальним обсягом 5 кредитів ECTS. Упродовж третього року навчання студенти вивчають 25 дисциплін загальним обсягом 30 кредитів ECTS і 25 кредитів ECTS інтернатури.

Міланський університет (University of Milan) є державним навчально-дослідним університетом та єдиним італійським серед 21 вищого навчального закладу інших країн, які входять до Ліги європейських дослідницьких університетів (League of European Research Universities LERU) [4]. У структурі цього університету вісім факультетів і дві школи, які пропонують навчальні програми за трьома макродисциплінарними напрямками університету: гуманітарний, соціальних наук і права; медицини і охорони здоров'я;

природничих наук.

Підготовка бакалаврів з фізичної терапії в Міланському університеті (University of Milan) здійснюється на факультеті медицини і хірургії [4] (рис. 2).

The screenshot shows the website of the Faculty of Medicine and Surgery at the University of Milan. The main heading is "Medicina e Chirurgia". The navigation menu includes "HOME", "ORGANIZZAZIONE", "CORSI DI LAUREA", "POSTLAUREA", "DOTTORATI", and "AVVISI". The "CORSI DI LAUREA" section is active, showing a search bar with "fisioterapia (classe l/snt2) immatricolati dall'a.a. 2011/2012" and the year "2016/2017". The main content area displays the course details for "CORSO DI LAUREA IN FISIOTERAPIA (CLASSE L/SNT2)".

Tipo di corso di studi	Laurea
Anno accademico	2016/2017
Classe di laurea	Classe l/snt2, classe delle lauree in professioni sanitarie della riabilitazione
Titolo rilasciato	Dottore
Curricula	
Durata	3 anni
Crediti richiesti per l'accesso	

On the right side, there is a "CONTATTI UTILI" section with "Referenti del Corso:" listing "Prof.ssa Anna Maria Di Giulio" and "Dott.ssa Elena Lesma", both with "e-mail" links.

Рис. 3. Фрагмент сторінки web-сайту факультету медицини і хірургії Міланського університету (University of Milan)

Навчально-виховний процес підготовки бакалаврів з фізичної терапії в Міланському університеті (University of Milan) триває три роки (шість семестрів) загальним обсягом 180 кредитів ECTS, з них 63 кредити ECTS – практика, 2 кредити ECTS – англійська мова і 7 кредитів ECTS відведено для підготовки і захисту бакалаврської роботи.

Структуру навчального плану першого року навчання складають шість блоків дисциплін загальним обсягом 55 кредитів ECTS, з них професійні семінари – обсягом 1 кредит ECTS, іноземна мова – 2 кредити ECTS, практика – 8 кредитів ECTS: перший блок – Функціональна анатомія опорно-рухового апарату та нервової системи (“Анатомія”, “Захворювання опорно-рухового апарату”, “Неврологія”) – обсягом 5 кредитів ECTS; другий блок – Фізіологія і патологія (“Фізіологія”, “Загальна патологія”, “Патологічна анатомія”, “Мікробіологія”) – обсягом 8 кредитів ECTS; третій блок – Принципи реабілітації і фізіотерапії (“Фізична і медична реабілітація”, “Сестринська справа і методи психоневрологічної реабілітації”) – обсягом 10 кредитів ECTS; четвертий блок – Фізика і статистика (“Прикладна фізика”, “Інформація”, “Медична статистика”) – обсягом 8 кредитів ECTS; п’ятий блок – Морфологія людини (“Анатомія”, “Гістологія”) – обсягом 4 кредити ECTS; шостий блок – Доклінічні біомедичні та гуманітарні науки (“Прикладна біологія”, “Біохімія”, “Медична генетика”, “Основи психології”, “Клінічна психологія”, “Загальна та соціальна педагогіка”, “Психологія освіти та розвитку”) – обсягом 9 кредитів ECTS.

Структуру навчального плану другого року навчання складають чотири блоки дисциплін загальним обсягом 59 кредитів ECTS, з них професійні семінари – обсягом 1 кредит ECTS, практика – 23 кредити ECTS: перший блок – нейромоторна і вісцеральна реабілітація (“Медична і фізична реабілітація”, “Сестринська справа і методи психоневрологічної реабілітації”) – обсягом 11 кредитів ECTS; другий блок – Нейро-моторна клініка (“Ревматологія”, “Захворювання опорно-рухового апарату”, “Неврологія”, “Діагностична візуалізація та радіотерапія”) – обсягом 7 кредитів ECTS; третій блок – Клінічні

міждисциплінарні курси (“Фармакологія”, “Терапія”, “Захворювання дихальної системи”, “Захворювання серцево-судинної системи”, “Психіатрія”, “Загальна хірургія”, “Шкірні та венеричні захворювання”, “Загальний клінічний та педіатричний догляд за хворими”, “Нейропсихіатрія”, “Загальна педіатрія”) – обсягом 12 кредитів ECTS; четвертий блок – Хірургічні міждисциплінарні курси (“Загальна хірургія”, “Судинна хірургія”, “Торакальна хірургія”, “Гінекологія та акушерство”, “Пластична хірургія”) – обсягом 5 кредитів ECTS.

Структуру навчального плану третього року навчання складають два блоки дисциплін загальним обсягом 47 кредитів ECTS, з них професійні семінари – обсягом 1 кредит ECTS, практика – 32 кредити ECTS: перший блок – Методи і технології в реабілітації (“Медична і фізична реабілітація”, “Сестринська справа і методи психоневрологічної реабілітації”, “Прикладні медичні технології”, “Біоелектроніка і біоінформатика”) – обсягом 10 кредитів ECTS; другий блок – Організація охорони здоров'я та судової медицини (“Адміністративне право”, “Організація бізнесу”, “Судово-медична експертиза”, “Загальна і прикладна гігієна”) – обсягом 4 кредити ECTS.

Таким чином, охарактеризовано професійну підготовку фахівців з фізичної терапії в Італії. Проаналізовано особливості підготовки бакалаврів фізіотерапії у Римському університеті Ла Сапієнца (Sapienza University of Rome) та Міланському університеті (University of Milan). Випускники-фізіотерапевти мають можливість здійснювати свою професійну діяльність у державних або приватних медичних установах або вести незалежну приватну терапевтичну діяльність. Вони персонально або в співпраці з іншими фахівцями проводять профілактичні заходи, застосовують засоби реабілітації паталогічних станів вродженої або набутої етіології, розробляють і практично реалізують програми реабілітації для подолання проблем здоров'я інвалідів і допомагають не тільки в підборі протезів і допоміжних спеціальних засобів, але й допомагають пацієнтам швидше адаптуватися до них.

Висновки. Аналіз інформаційних джерел свідчить, що підготовка майбутніх фахівців з фізичної терапії освітнього ступеня бакалавр у провідних вищих навчальних закладах Італії схожа за структурою такої підготовки у більшості вищих навчальних закладах України, але є відмінності, вивчення яких буде сприяти підвищенню ефективності вищої освіти майбутніх фахівців з фізичної терапії.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії у провідних вищих навчальних закладах інших європейських країн.

ЛІТЕРАТУРА

1. Герцик А. М. До питань тлумачення основних термінів галузі фізичної реабілітації : фізичний реабілітолог, чи фізичний терапевт? / А. М. Герцик // Бюлетень Української асоціації фахівців з фізичної реабілітації. – 2010. – Вип. 3. – С. 1–4.
2. [https://www.unipage.net/ru/education_in_italy]
3. Римський університет Ла Сапієнца (Sapienza University of Rome) [https://web.uniroma1.it/fac_medpsico/didattica/offerta-formativa/corsi-di-laurea-e-laurea-magistrale]
4. Факультет медицини і хірургії Міланського університету (University of Milan)[http://www.medicina.unimi.it/CorsiDiLaurea/2017/D67of1/index_ITA_HTML.html]

Стаття надійшла до редакції 03.09.2017